

П'ятничка Тетяна,

*канд. філол. наук, доцентка, доцентка
кафедри іноземних мов та інформаційно-
комунікаційних технологій;*

Шилінська Інна,

*канд. пед. наук, доцентка,
доцентка кафедри іноземних мов та
інформаційно-комунікаційних технологій,
Західноукраїнський національний
університет,
Україна*

АКТУАЛЬНІ ПЕРСПЕКТИВИ ДОСЛІДЖЕНЬ ФАХІВЦІВ ГАЛУЗІ МОВОЗНАВСТВА

Постановка проблеми. Актуальні питання лінгвістики як науки постійно розвиваються і змінюються відповідно до потреб сучасного суспільства, технологічного прогресу, змін у мовних середовищах та інших факторів. Наприклад, з появою штучного інтелекту та машинного навчання виникають нові можливості для дослідження мови, розвитку мовних технологій та автоматизації процесів аналізу мови. Крім того, глобалізація та міграційні процеси спричиняють зміни у мовних спільнотах, що вимагає нетрадиційного розуміння та вирішення нових лінгвістичних проблем. До того ж, зростання інтересу до мовних прав та мовної рівноправності в сучасному світі ставить перед лінгвістикою завдання захисту мовних меншин, підтримки багатомовності та розвитку мовної свободи. Таким чином, актуальні питання досліджень для фахівців у галузі лінгвістики безперервно еволюціонують у контексті викликів та можливостей сучасності, що вимагає постійного оновлення методів дослідження та підходів до вирішення проблем.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вивчення сучасної лінгвістичної парадигми пов'язане загалом із дослідженням сучасних тенденцій функціонування галузей макролінгвістики, які визначають різносторонні підходи до вивчення мови, орієнтуються на комплексний аналіз мовних конструктів з метою цілісного розуміння багатовимірної природи мови як інструменту мислення, засобу комунікації та взаєморозуміння між людьми.

Теоретико-методологічне упорядкування пізнання у галузі лінгвістики охоплює наступні аспекти:

1. Методологічні засади пропонують основні принципи, методи та підходи, які використовуються для дослідження певної проблеми або області знань, зокрема лінгвістики, які визначають способи збору, аналізу та інтерпретації даних, встановлення зв'язків між явищами та формулювання висновків.

2. Теоретичні концепції передбачають систематизацію та узагальнення знань про певну область (у нашому випадку: когнітивну і прикладну лінгвістику, еко- та етно- лінгвістику, інтернет лінгвістику тощо); включають основні ідеї, теорії, гіпотези та концепції, які служать основою для подальших ґрунтовних досліджень, теоретичним каркасом, на якому будується подальше наукове пізнання. Теоретичні концепції допомагають встановити зв'язки між різними фактами та явищами, розробити узагальнені моделі для пояснення складних систем, презентувати ментальний конструкт для розвитку лінгвістичних знань.

3. Емпіричні спостереження полягають у зборі, аналізі, критичному осмисленні конкретних статистичних даних для формулювання і перевірки нових гіпотез, висновків про мовну систему.

4. Мультиmodalний підхід враховує не лише вербальний аспект мови, а й інші способи комунікації, сприйняття та трансляції інформації.

Отже, ґрунтовне вивчення сучасної лінгвістичної парадигми допомагає лінгвістам розширити свої знання про мову та розвинути нові підходи до вивчення мовних явищ і мовленнєвих ситуацій у різних мовно-культурних просторах і соціально-мовленнєвих середовищах.

Мета дослідження. Наша наукова розвідка присвячена окремим площинам мовознавчої науки, які набувають особливої ваги у просторі сьогодення у зв'язку із зміною траєкторій розвитку суспільних процесів, моделей комунікації людства та способів обміну інформації, що, без сумнівів, торкається мови як основного засобу інтерактивної взаємодії.

До прикладу, галузь прикладної лінгвістики використовує мовознавчі знання для розв'язання практичних різноцільових завдань життєдіяльності людства, і охоплює такі сфери як мовна педагогіка, технологія, політика, психологія, переклад та інші.

Наочним свідченням практичного функціонування досліджень прикладної лінгвістики є розвиток програм штучного інтелекту для автоматичного перекладу текстів з однієї мови на іншу. Це складний процес, який вимагає знань мовних структур, культурних контекстів та інших аспектів мови.

Мовна політика вважається одним з напрямків прикладної лінгвістики, оскільки моніторить мовне регулювання, захист мовних прав, розвиток мовної освіти, підтримку багатомовності та досліджує способи застосування лінгвістичних знань, що сприяють ефективному вирішенню мовних проблем сучасного суспільства. Таким чином, мовна політика і прикладна лінгвістика взаємодіють у сфері вивчення та реалізації мовних стратегій. Перша визначає загальні цілі та принципи управління мовною ситуацією в країні або спільноті, включаючи питання мовного розвитку, збереження мовної різноманітності, сприяння багатомовності, а друга ініціює розробку та реалізацію конкретних мовних стратегій, які впливають з мовної політики. Наприклад, лінгвісти можуть допомагати у вивченні ефективних методів, прийомів чи технологій навчання мовам, проводити дослідження щодо мовного складу населення для визначення потреб у мовних послугах та розробки програм для задоволення цих потреб.

Автоматизовані процеси аналізу мови застосовуються в різних галузях, включаючи комп'ютерну лінгвістику. Перед комп'ютерної лінгвістикою стоять, насамперед, завдання лінгвістичного забезпечення процесів збору, накопичення, обробки та пошуку інформації. Великі технологічні компанії такі як Google, Microsoft, Amazon, Facebook займаються розробкою програмних засобів, продуктів та сервісів, які здійснюють широкий спектр діяльності, включаючи машинний переклад, розпізнання мови, аналіз текстів, виявлення емоцій, автоматичне створення контенту тощо. Наприклад, Google Translate використовується для перекладу тексту між різними мовами, а голосові асистенти від Amazon, Google та Microsoft здатні розпізнавати й виконувати голосові команди користувачів. У свою чергу університети та дослідницькі центри продовжують активно працювати над розвитком нових методів та алгоритмів з метою вдосконалення автоматизованого моніторингу мовних одиниць.

Інтернет лінгвістика вивчає мовні явища та процеси в онлайн середовищі, досліджує використання мови в інтернеті, включаючи мовлення соціальних мереж, електронної пошти, чатів, форумів та різновекторних комунікаційних платформ. Ця галузь також прослідковує вплив інтернету на мову, розвиток нових мовних форматів та способів спілкування. Варто зазначити, що комунікаційно-інформаційні технології значно змінили мовні практики та способи взаємодії між людьми. Актуальні питання інтернет лінгвістики охоплюють наступні аспекти:

1. Мовну адаптацію в інтернеті: тобто як мова змінюється під впливом онлайн середовища, включаючи скорочення та аббревіатури для швидкої та зручної комунікації (наприклад, "lol" (laugh out loud), "brb" (be right back), "omg" (oh my god), емодзі, мовлення в групах чату та інші інновації (популярні символи, що допомагають передати емоції та виразити почуття в текстових повідомленнях).

2. Мовну взаємодію в соціальних мережах: або дослідження способів комунікації та арсеналу мовних засобів, вжитих користувачами в соціальних мережах, включаючи коментарі, пости, реакції та спільноти.

3. Мовну ідентичність в онлайн середовищі: питання про те як користувачі виражають свою мовну ідентичність через мовлення в Інтернеті, включаючи використання діалектних форм, жаргону та інших мовних ознак. Адже інтернет розвинув багатий жаргон та сленг, який є унікальним для певних онлайн спільнот. Віртуальний простір надає можливість виражати мовну ідентичність через використання численного мовного інструментарію, що засвідчує приналежність до певної групи або культури.

4. Мовну агресію та культурний контекст у мережі: чи дослідження способів і засобів виявлення мовленнєвої агресії або образ в Інтернеті, а також як культурний контекст впливає на розуміння мовних висловлювань.

5. Мовну технологію та автоматичне опрацювання мовних одиниць: або вивчення інструментів для аналізу мовлення в Інтернеті, таких як програми для аналізу тексту, машинного навчання та інші технології.

Перечислені аспекти є лише деякими з актуальних напрямків досліджень у галузі інтернет лінгвістики, яка постійно розвивається з появою технологій та зміною способів комунікації в онлайн середовищі цифрового віку.

Окрему увагу варто приділити етнолінгвістиці як науці, що має актуальні проблеми та виклики, які потребують дослідження і детального висвітлення у площині сьогодення. Відтак, спробуємо їх окреслити:

1. Повноцінне збереження мовних ресурсів, оскільки багато мов знаходяться під загрозою вимирання через процеси глобалізації та асиміляції.

2. Ґрунтовне вивчення мовних відмінностей з огляду етнолінгвістики, яка досліджує різноманітність мовних систем у різних культурах та способи, якими вони впливають на сприйняття світу.

3. Унікальність проявів культурної ідентичності народів та етносів з точки зору етнолінгвістики.

4. Широке коло питань щодо визначення статусу та функцій різних мов і діалектів у суспільстві, враховуючи політичні, соціокультурні, економічні, освітні аспекти.

У контексті нашого аналізу ми не можемо обійти еколінгвістику, у якій, відповідно до принципу екологізму, мова тлумачиться як засіб розумної організації суспільства і освоєння дійсності, як сполучна ланка між матеріальним, соціокультурним і когнітивним середовищами існування людини, як вимір науки, котра фокусується на різнобічних проблемах: вимирання мов через фактори, що

асоціюються з глобалізацією, асиміляцією та втратою культурної ідентичності; екологічної безпеки, яка співвідноситься як з екологічним використанням мови, так і екоповедінкою людей по відношенню один до одного, природи та навколишнього середовища; мовної маніпуляції у питаннях управління громадською думкою щодо екологічності загалом; співвідношення еко-грамотності та мовної грамотності в контексті боротьби за чистоту мови.

Висновки. Узагальнюючи зазначене вище можна стверджувати, що мова як суспільно-соціальне явище та інструмент пізнання потребує постійного, глибокого, усестороннього вивчення й осмислення різними галузями лінгвістичної науки, у зв'язку нескінченністю її еволюції через зміни потреб та запитів людства, його прагнення до самовдосконалення і самоствердження, прагнення до отримання знань про реальність і середовище в якому живе та функціонує.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Екологія мовної динаміки. Еколінгвістика. URL : https://vuzlit.com/849357/ekologiya_movnoyi_dinamiki_ekolingvistika
2. Проблеми комп'ютерної лінгвістики. URL : <https://kumlk.kpi.ua/2016/01/19https://kumlk.kpi.ua/2016/01/19/%D1%80>
3. Степаненко О., Волошина В., Медвідь Н. Інтернет-лінгвістика як новий напрям у мовознавстві. *Вісник науки та освіти*. 2023. № 4 (10). С. 181–191.
4. Dillon D. People, Environment, Language and Meaning: values in nature and the nature of 'values'. *Language and Ecology*. 2010. Vol. 3. No. 2.